

Széchenyi–emlékérem Edelénynek

A Magyar Nemzeti Múzeum 1998-ban is kiadta a Széchenyi Ferenc Emlékérmét, amelyet a múzeumért kifejtett kiemelkedő teljesítmények elismerésére alapított a múzeum 1989-ben. Az átadás időpontja immár hagyományosan november 25-éhez kapcsolódott. Ez a Magyar Nemzeti Múzeum születésnapja, hiszen gróf Széchenyi Ferenc 1802-ben ezen a napon nyújtotta be a múzeum alapítólevelét Bécsben a királyi kancelláriához. Az emlékérem egyik kategóriája a múzeum azon aktív és nyugdíjas dolgozóinak ítélt oda, akik huszonöt vagy annál több évig dolgoztak megszakítás nélkül a Magyar Nemzeti Múzeumban, és munkájukat egyenletesen magas színvonalon kiemelkedően látták el. Az emlékérem másik kategóriáját a kuratórium olyan természetes vagy jogi személynek adományozza, aki vagy amely kiemelkedő módon segítette a Magyar Nemzeti Múzeumot alapfeladatának, illetve a feladatokkal összhangban álló tevékenységének ellátásában műtárgy vagy gyűjtemény ajándékozásával, adományozással, alapítvánnyal, ösztöndíj létesítésével a múzeum javára.

A Magyar Nemzeti Múzeum a Széchenyi Emlékérmét, amellyel a múzeum munkájának külső támogatóit részesíti elismerésben. 1998-ban az *Edelényi Városi Önkormányzatnak* ítélte oda. Az Edelényi Városi Önkormányzat 1987 óta folyamatosan és igen aktívan támogatja a borsodi földvár feltárását. Munkájukat 1986-ban kezdték meg, amikor is a vár területén álló mintegy 30 ingatlant megvásárolták, az ott élőknél telket és építési lehetőséget biztosítottak. Felismerve a vár jelentőségét, a település múltjában betöltött kiemelkedő szerepét, valamint a vár és népi műemlék környezetében rejlő idegenforgalmi lehetőséget, 1987-ben maguk kezdeményezték a régészeti feltárások megindítását. 1987 és 1998 között mintegy négy millió Ft-ot fordítottak a program megvalósítására. Nemcsak pénzzel, gépi illetve emberi munkaerővel, hanem következetes kitartással is segítették munkánkat. Lelkesedésük akkor sem csökkent, amikor Edelény az elismert bányászvárosból egyike lett a sok gonddal küzdő vidéki kisvárosoknak. A borsodi földvár, Borsod megye első központja az egykori Borsod község határában áll, amelyet 1950-ben csatoltak Edelényhez. A vár egyike azon kevés, a mai Magyarország területére eső államalapítás kori központjainknak, amelynek teljes területe kutatható, és amelytől várható, hogy feltárása közelebb vihet bennünket korai történelmünk egyik fontos, sokat vitatott kérdésének, az ispáni székhelyek kialakulásának, szerepének megismeréséhez. A földvár feltárása során elért igen gazdag eredmények igazolták mind a tudományos várakozásokat, mind az idegenforgalmi felhasználáshoz fűzött reményt.

Az elmúlt 11 évben a vár sáncait átvágták és megállapították, hogy a rekeszes faszerkezettel erősített föld „várfalak”, amelyek a megye közigazgatási és katonai irányítását ellátó ispán székhelyét védelmezték, az államalapítás korában, a XI. század elején épültek. Feltárták továbbá az ispáni székhelyen álló esperesi templomot, amelynek feladata a megye egyházi életének irányítása volt. A várdombon azonban az ispáni székhelyet megelőzően már a X. században is állt egy település, amely teljes egészében napvilágra került. A település leégett, a házak romjai alatt teljes berendezésüket, a cserépedényektől a mezőgazdasági eszközökön át a tűzvézskor éppen fővő ételekig mindent megtaláltak. Az egyszerű házak mellett a településen állt egy kőalapozású épület is, amely minden bizonnyal egy X. századi előkelő, az Anonymus által említett Bors vezér volt, akiről előbb a székhelyét jelentő falu, majd pedig a megye a nevét nyerte. A X. századi település feltárása igazi szenzációt jelentett honfoglalás kori kutatásunk számára. Nemcsak azért, mert ez a legkiterjedtebb, bizonyíthatóan honfoglalás kori település–feltárás, hanem azért is, mert több olyan lelet került elő, amelyet idáig fájlóan hiányolt tudományágunk. Ezek közé tartoznak többek között az első hiteles helyről előkerült X. századi ekevasak. A kutatás a végéhez közeledik, egyetlen feladata van még, hogy a várral azonos dombon, de annak sáncain kívül álló, mai formájában XVIII. századi református templom építési idejét és a várral való kapcsolatát tisztázza. Erről ugyanis gyanítható, hogy Árpád–kori eredetű. A kutatások előrehaladtával az Edelényi Városi Önkormányzat elkészítette a földvár területének rekonstrukciós és rendezési terveit, amelyek kivitelezési munkálatait ebben az évben meg is kezdte. Tervei szerint 2000-re, a magyar államalapítás 1000. évfordulójára egy emlékparkot hoz létre a földvárban, ahol bemutatja a feltárt esperesi templomot, a X. századi kőalapozású épületet, valamint a sánc rekonstrukciójának keretén belül annak szerkezetét is.

A földvár környezetében álló népi műemlék házak egyikében elkezdődött annak a kiállítóhelynek az építése, amelyben az ezredforduló tiszteletére rendezendő kiállításon a feltárás során előkerült legjelentősebb leleteket, valamint a vár történetét kívánják bemutatni. Tiszteletre méltó szándék, amellyel egy település igyekszik megismerni a múltját. Az Edelényi Önkormányzat ebbeli szándékát különösen értékesé teszi, hogy 1987 óta töretlenül igyekszik megvalósítani, nem gátolta meg ebben sem az országos politika, sem az önkormányzat személyi összetételének változása. Az edelényiek törekvését, amellyel nemzeti múltunk megismerésére és megőrzésére törekszenek, minden magyar település számára példaértékűnek tekintjük.

MNM Közönségkapcsolatok Főosztálya

[Megjelent a Múzeumi Hírlevél, 20. évf. 1. sz. (1999. január) 21. p.]